

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 60/ 14
Београд

дел. бр. 28442 датум: 01.10.2014.г

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНАТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети ПУ Шабац и ПС Лозница

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТАМА

ПОСЕЂЕНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ	ПУ Шабац и ПС Лозница
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	18. јул 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТА	Посете нису биле најављене
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Јелић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Никола Ковачевић, <i>Београдски центар за људска права</i> Гојко Пантовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници Полицијске управе у Шапцу и Полицијске станице у Лозници остварили су сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију, без обзира на њен степен тајности.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ИРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У ПУ ШАБАЦ И ПС ЛОЗНИЦА

Лишавање слободе и идентификација ирегуларних миграната и тражиоца азила

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: „Странац затеченог на територији Републике Србије без исправа подобних за доказивање идентитета, странац који је незаконито ушао на територију Републике Србије, као и сваког другог странаца који нема доказ да на територији Републике Србије борави законито, полицијски службеници спровешће до најближе полицијске станице, где ће одмах приступити провери, односно утврђивању његовог идентитета претрести га ради проналажења личних исправа и докумената, као и обавити проверу у уношење података у прописане евиденције.”

На основу разговора који је НПМ тим имао са представницима ПУ Шабац и ПС Лозница утврђено је да се 99% странаца затиче на територији која потпада под надлежност ПС Лозница. Број странаца који је затечен на територији ПУ Шабац у протеклих неколико година је занемарљив. Уобичајено поступање полицијских службеника ПС Лозница подразумева да ће се затечени странац лишити слободе и спровести у ПС ради утврђивања његовог идентитета на један од следећа два начина:

- 1) Ако странац поседује путну исправу или неки други документ који је погодан за утврђивање његовог идентитета (лична карта земље порекла, лична карта за тражиоце азила из неке друге земље, потврда о израженој намери за тражење азила издата у другој земљи и слично) подаци наведени у тој исправи узимају се као веродостојни и користе се за потребе формулисања захтева за покретање прекршајног поступка или састављање потврде о израженој намери за тражење азила уколико је странац намеру изразио. У ПУ Шабац истакнуто је да странци који желе да траже азил најчешће сами одлазе у ПС Лозница и то након што су прво отишли до Центра за смештај тражиоца азила у Бањи Ковиљачи одакле су упућени у полицијску станицу.
- 2) Уколико странац не поседује путну исправу или било који други документ на основу кога би се могао утврдити његов идентитет, странац, најчешће на енглеском језику, сам наводи своје личне податке (чија се веродостојност не може проверити) који се даље користе за састављање захтева за покретање прекршајног поступка, односно потврде о израженој намери за тражење азила. Према речима припадника Одсека за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима ПС Лозница, не ради се фотографисање и узимање отисака прстију страних држављана, нити тренутно постоје услови да се провери веродостојност изјава странаца о њиховом идентитету.

Према речима представника Одсека за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима постоје технички услови за фотографисање и узимање отисака прстију и ПУ Шабац и у ПС Лозница.

Поступање по утврђивању идентитета

Као што је већ наведено, пошто се на један од описаних начина утврди идентитет странаца приступа се или састављању захтева за покретање прекршајног поступка или се, уколико странац изрази намеру за тражење азила, издаје потврда о израженој намери.

У ПС Лозница води се уредан евиденција о поступању према странцима. Инспектори за странце уредно воде „Евиденцију о мерама предузетим према странцима“ из које се јасно могу видети готово сви подаци који се односе на статус и поступање према странцима. Из

наведене евиденције јасно се може видети против колико странаца је поднет захтев за покретање прекршајног поступка, колико странаца је упућено у Прихватилиште за странце, као и у колико случајева је странцима отказан боравак.

На основу извршеног увида утврђено је да је у 2013. године предузето укупно 57 мера према странцима, од тога 51 странац је упућен у Прихватилиште за странце док је против 7 странаца поднет захтев за покретање прекршајног поступка због повреда одредаба Закона о странцима. У првих 6 месеци 2014. године предузето је укупно 46 мера према странцима од тога 9 странаца је упућено у Прихватилиште за странце, 7 је издата потврда о намери за тражење азила, а 30 њих је предузето у поступку реадмисије. Решења о одређивању боравка у Прихватилишту за странце доносе се уз сагласност начелника Одељења за странце, и сва лица којима је одређен боравак у Прихватилишту су према увиду у документацију дактилоскопирана и фотографисана.

Такође, представници Одсека за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима самоиницијативно су успоставили евиденцију о издатим потврдама о израженим намерама за тражење азила у РС.

У разговору са полицијским службеницима тим НПМ утврдио је да се са странцима комуницира искључиво на енглеском језику и да се никада до сада нису користиле услуге тумача за неки од језика којима се странци најчешће служе (арапски, пашту, урду и слично).

У разговору са инспекторима за странце ПУ Шабац и ПС Лозница утврђено је да се приликом састављања прекршајне пријаве (најчешће због повреде одредаба Закона о странцима) не утврђују чињенице које се односе на разлоге учињеног прекршаја. Тако се дешава да странац лишен слободе у комуникацији са полицијским службеницима помене да је, нпр. земљу порекла напустио због рата, страха за живот или безбедност и слично. Међутим, инспектори за странце са којима је НПМ тим обавио разговор неће у овој ситуацији поучити странаца да у Србији може да траже азил. То ће учинити искључиво уколико странац изричито затражи/каже азил (што се у већини случајева и дешава).

Издавање потврде о израженој намери за тражење азила

У ПС Лозница, у току 2014. године издато је 7 потврда о израженој намери за тражење азила у РС. У ПС Лозници у 2011. години издато је преко 3000 потврда о израженој намери. Тај број је у 2012. години драстично пао на свега 12 потврда, да би у 2013. незнатно порастао на 115.

ДОДАТАК: ПОПУЊЕНИ УПИТНИК ОД СТРАНЕ ОДСЕКА ЗА СТРАНЦЕ,
СУЗБИЈАЊЕ ИЛЕГАЛНИХ МИГРАЦИЈА И ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

ПОСТУПАЊЕ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА
ПРЕМА СТРАНЦИМА - НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА / ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА
ЗАТЕЧЕНИМ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Полицијска управа (ПУ)	Шабац, Одсек пограничне полиције, за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима
------------------------	--

подаци за период 1. ЈАНУАР - 30. ЈУН 2014. године

1.	Колико странаца су полицијски службеници ПУ ⁴ затекли без исправа подобних за доказивање идентитета ⁵ , странаца за које је постојао основ сумње да су на територију Републике Србије (РС) ушли незаконито ⁶ , као и других странаца који нису имали доказ да на територији РС бораве законито ⁷ (затечени странац)?	46 страна држављанина су затечена без исправа за доказивање идентитета а за које постоји основ да су на територију Р. Србије ушли незаконито од тога: <ul style="list-style-type: none"> - 9 странаца није изразило намеру да траже азил. Смештени су у Прихватилиште за странце у Падинској скели ради утврђивања идентитета. - 7 странаца који су изразили намеру тражења азила и исти су, након издавања Потврда о израженој намери да се тражи азил, упућени у Центар за азил у Бањи Ковиљачи. - У 7 Радмисија преузето је укупно 30 страних држављана који код себе нису поседовали исправе за доказивање идентитета а за које је утврђено да су претходно незаконито боравили на територији Р. Србије, Све је рађено уз консултације и сагласности (усмене или писмене) УТП
2.	Колико је затечених странаца доведено у ПУ/полицијске станице?	/

⁴ обједињени подаци за целу Полицијску управу, укључујући све полицијске станице и друге организационе јединице које су под њеном непосредном надлежношћу

⁵ путна исправа, лична карта за странца, посебна лична карта или друга јавна исправа која садржи фотографију.

⁶ ван места или времена одређеног за прелазак државне границе; избегавањем граничне контроле; употребом туђе, неважеће, односно лажне путне или друге исправе; давањем неистинитих података граничној полицији; за време трајања заштитне мере удаљења странаца са територије Републике Србије, мере безбедности протеривања странаца из земље или мере отказа боравка.

⁷ боравак без визе, одобрења боравка или другог законског основа.

3.	За колико је затечених странаца који су доведени у ПУ/полицијске станице одређено полицијско задржавање?	/
4.	Да ли се у ПУ воде посебне књиге у виду евиденција о затеченим странцима, са знацима која полицијска овлашћења су према њима примењена, односно које радње су спроведене?	ДА

5.	Колико је обављено претреса затечених странаца?	17 (на основу Закона о азилу чл. 23 став 4) и то све у ПУ Шабац
6.	Где (на месту затицања или у полицијској станици), у ком циљу, и ког пола је лице које затечене странце претреса /прегледа; да ли се претресају /прегледају њихове личне ствари и средства?	У свих 17 случајева преглед/претрес лица и личних ствари лица вршио се у службеним просторијама ПУ Шабац- ПС Лозница, јер су исти самовољно приступили у просторије ПС Лозница, а у циљу проналаска личних исправа и докумената потребних за издавање потврде о израженој намери да се тражи азил, као и у циљу проналаска трагова и предмета кривичног дела и прекршаја. Над лицима мушког пола преглед/претрес врши полицијски службеник мушког пола, а над лицима женског пола преглед/претрес врши полицијски службеник женског пола. У случајевима када се странац затекне ван службених просторија преглед лица се врши непосредно пре довођења, а у циљу безбедности лица која се доводе, као и полицијских службеника који врше довођење (ради проналаска предмета којима могу повредити себе или друга лица). У свих 7 случајева Радмисије, односно 30 страних држављана, извршен је преглед лица, њихових личних ствари и средстава, од стране полицијских службеника СГП М. Зворник (ГП – Нови мост),
7.	Колико је било случајева ангажовања преводиоца за језик који је разумљив затеченим странцима?	/
8.	За које језике су ангажовани преводиоци?	/

9.	За колико странаца је пружена правна помоћ?	/
10.	Ко и на који начин странцима пружа правну помоћ, у чему се она састоји; како се решава проблем језика који је странцу разумљив?	Правна помоћ се пружа од стране невладиних организација (АПЦ/ЦЗА и БГ Центар). Ако странац не разуме енглески или српски језик, полицијски службеник утврђује који језик странац разуме и говори и након тога у Центру за азил у Бањи Ковиљачи тражи тражиоца азила

		који разуме и говори српски или енглески језик, као и језик који је познат и странцу.
11.	Да ли постоје било каква писана обавештења, брошуре и сл. којима се обавештавају правима и обавезама током боравка у РС; ако постоје – у ком облику, о којим правима и на којим језицима?	Да, у штампаној форми, о правима и обавезама тражиоца азила на: енглеском, француском, руском, арапском, фарси, пашту, урду и српски.

12.	Колико затечених странаца је прегледано од стране лекара?	/
-----	---	---

13.	Како се поступа према затеченим странцима за које постоји сумња да су болесни, каква је сарадња са здравственим установама?	Није било случајева пружања медицинске помоћи тражиоцима азила или илегалним мигрантима. Сарадња са ЗЦ „Др Миленко Марин“ у Лозници је на високом нивоу. Није било случајева одбијања пружања медицинске помоћи тражиоцима азила или илегалним мигрантима (податке за наведени период вероватно имају радници Центра за азил у Бањи Ковиљачи).
14.	Да ли је било случајева да је лекарским прегледима утврђено да су затечени странци оболели од заразних болести и од којих?	/

15.	Колико затечених странаца је било млађе од 18 година (деца)?	Приликом спровођења реадмисија укупно је било 7 страних држављана млађих од 18 година, али су у поступку спровођења реадмисије имали једног од родитеља или неког ближњег сродника.
16.	Како се поступа према затеченим странцима који су деца, да ли се прави разлика да ли је дете само или је у пратњи родитеља?	У случају да малолетна лица – деца буду затечена од стране полицијски службеника или исти приступе у службене просторије без пратње родитеља или пунолетних чланова породице – старатеља, од стране полицијских службеника биће обавештен Центар за социјални рад, како би му у што краћем року био обезбеђен старатељ од стране Центра.
17.	Да ли се обавештава/позива орган старатељства када је затечени странац дете, а ради учешћа у поступку и пружања подршке детету?	Није било случајева.

18.	Каква је сарадња са органом старатељства, да ли се одазива на позиве и које радње предузима?	Није било случајева.
19.	За колико затечених странаца је провераван / утврђиван идентитет?	17 (нерегуларни мигранти/тражиоци азила) и 30 (лица у поступку Радмисије)
20.	Колико затечених странаца није имало исправе подобне за доказивање њиховог идентитета?	17 (нерегуларни мигранти/тражиоци азила) и 30 (лица у поступку Радмисије)
21.	Колико затечених странаца је у поступку утврђивања њиховог идентитета фотографисано и дактилоскопирано (узети отисци отисци прстију)?	10 (лица која су смештена у Прихватилиште за странце у Падинској Скели)
22.	Да ли се води посебна књига - евиденција о обављеним проверама / утврђивању идентитета затечених странаца?	Не

23.	Према колико затечених странаца су поднети захтеви за покретање прекршајног поступка?	7 (сва лица су из Центра за азил у Бањи Ковиљачи)
24.	Због којих прекршаја се према затеченим странцима најчешће подносе захтеви за покретање прекршајног поступка?	Прекршаји за нарушавање ЈРМ.
25.	Да ли и која полицијска овлашћења, односно радње спроводи ПУ према затеченим странцима по њиховом отпусту из затвора након издржане казне за учињени прекршај?	Није било случајева.

26.	Коликом броју странаца је изречена мера удаљења?	31 страном држављанину је изречена мера отказ боравка са забраном повратка у Р. Србију у трајању од 1 године.
-----	--	---

27.	Које активности је ПУ предузимала ради принудног удаљења странаца који на територији РС бораве незаконито?	Ако није могуће проверити и утврдити идентитет странца од стране полицијских службеника ПУ Шабац затечени страни држављани се смештају у Прихватилиште за странце у Падинску Скелу ради утврђивања идентитета. Ако је могуће проверити и утврдити идентитет подноси се прекршајна пријава за незаконит боравак у складу са Законом и на основу донете пресуде Прекршајног суда од стране полицијских службеника спроводи се управни поступак и том приликом се доноси Решење о незаконитом боравку, које се уручује странцу.
28.	Колико затечених странаца је спроведено у Прихватилиште за странце?	10 (9 странаца самовољно приступило у службене просторије ПС Лозница са израженом намером за повратак у земљу порекла, док је једном тражиоцу азила поступак обустављен Решењем МУП-а, УГП).

29.	Да ли су полицијски службеници прошли кроз обуке у погледу избегличког права, права странаца, права азила; које и када; да ли се уочавају потребе у том погледу; да ли недостају јасније инструкције у раду?	У наведеном периоду није било обука, у ранијем да и то почевши од 2007. године	
30.	Колико странаца је полицијским службеницима ПУ изјавило да имају намеру да траже азил у РС (у складу са ст.1. чл.22. Закона о азилу)?	7	
31.	Како се поступа према странцима који изјаве да имају намеру да траже азил - да ли се они одмах евидентирају уз издавање потврде да су изразили намеру да траже азил (сходно ст.2. чл.22. Закона о азилу) или се само усмено упућују да оду у неки од центара за азил?	Одмах се евидентирају уз издавање потврде да су изразили намеру да траже азил, након чега се упућују у неки од центара за азил.	
32.	Колики је број странаца којима су у поступку евидентирања издате потврде о израженој намери да траже азил (у складу са ст.1. и 2. чл.23. Закона о азилу)?	7	
33.	Колико је странаца који су изјавили да изражавају намеру да траже азил, у поступку њиховог евидентирања претресено ради проналажења њихових личних исправа и докумената (у складу са ст.4. чл.23. Закона о азилу)?	7	

34.	Колики је број странаца којима су издате потврде о израженој намери да траже азил у РС, а у поступку њиховог евидентирања нису код себе имали исправе подобне за доказивање њиховог идентитета, већ су у потврду унети само подаци које је станац дао о себи (у складу са ст.2. чл.23. Закона о азилу)?	7
35.	Да ли се уноси фотографија странца у потврду о израженој намери да ће тражити азил у РС, у ситуацији када у поступку евидентирања његови личних подаци нису утврђени на основу расположивих исправа подобних за доказивање идентитета, већ су у потврду унети само подаци које је станац дао о себи?	Не. Образац потврде о израженој намери да се тражи азил не садржи место предвиђено за фотографију.
36.	Колико је странаца којима су издате потврде да су изразили намеру да траже азил, а који у поступку њиховог евидентирања нису имали исправе подобне за утврђивање њиховог идентитета, спроведено у неки од центара за азил (у складу са ст.3. чл.22. у вези чл.51. Закона о азилу)?	/
37.	Да ли се у ПУ воде посебне књиге - евиденције издатих потврда о израженој намери странаца да траже азил?	Да.

Упитник попунио:

Име и презиме	ПУ Шабач- ОПП ДРАГАН ЂУРЂЕВИЋ
Контакт телефон	015/345-499; 064/8925-935 Драган
Е-mail адреса	dragan.zdjurdjevic@mup ; grpogrposlstranlo@mup